

Status fra nyere forskning om føreropplæring

Pål Ulleberg, Transportøkonomisk Institutt (TØI)

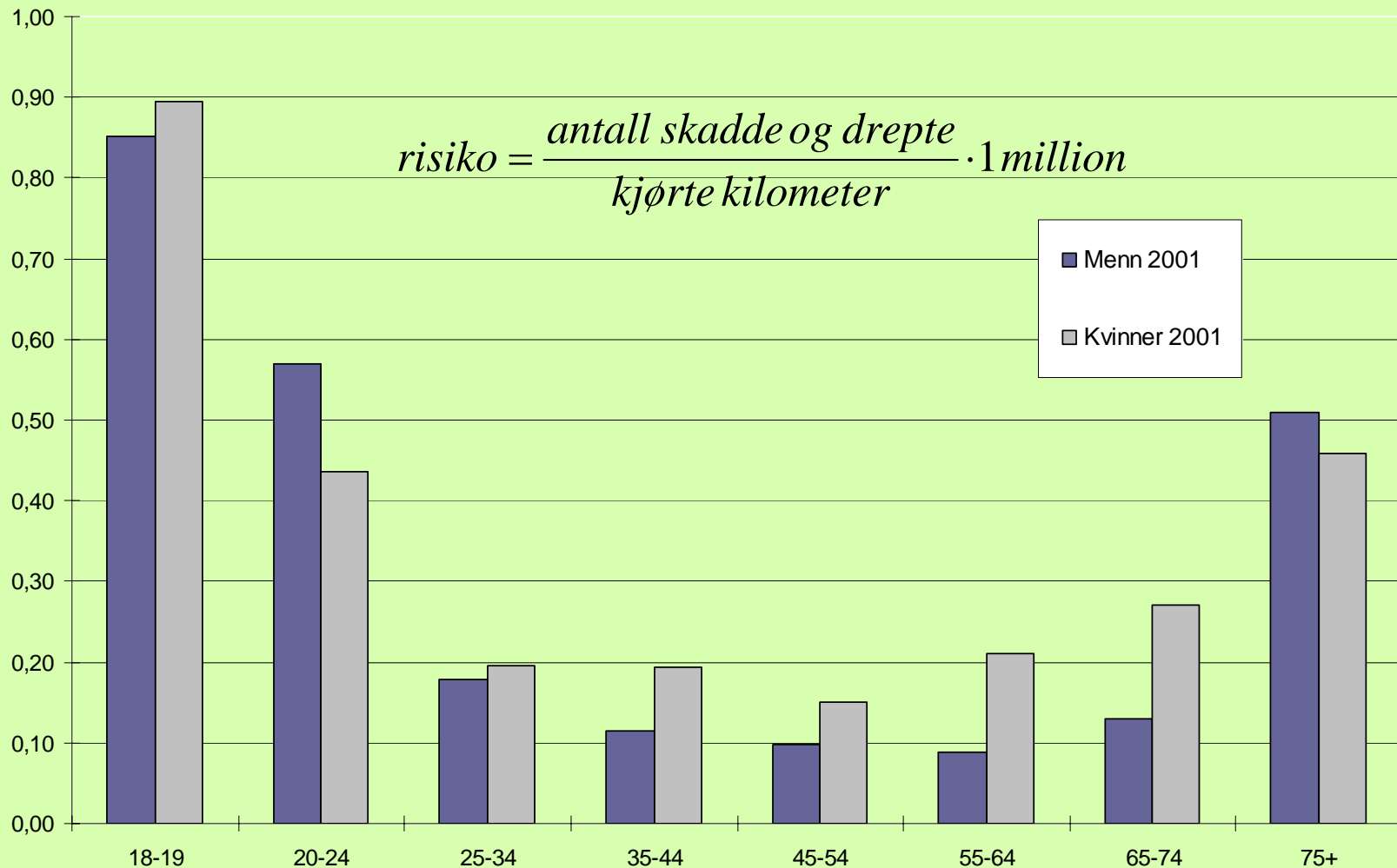
Unge bilførere og risiko

Pål Ulleberg

Forsker, Transportøkonomisk institutt

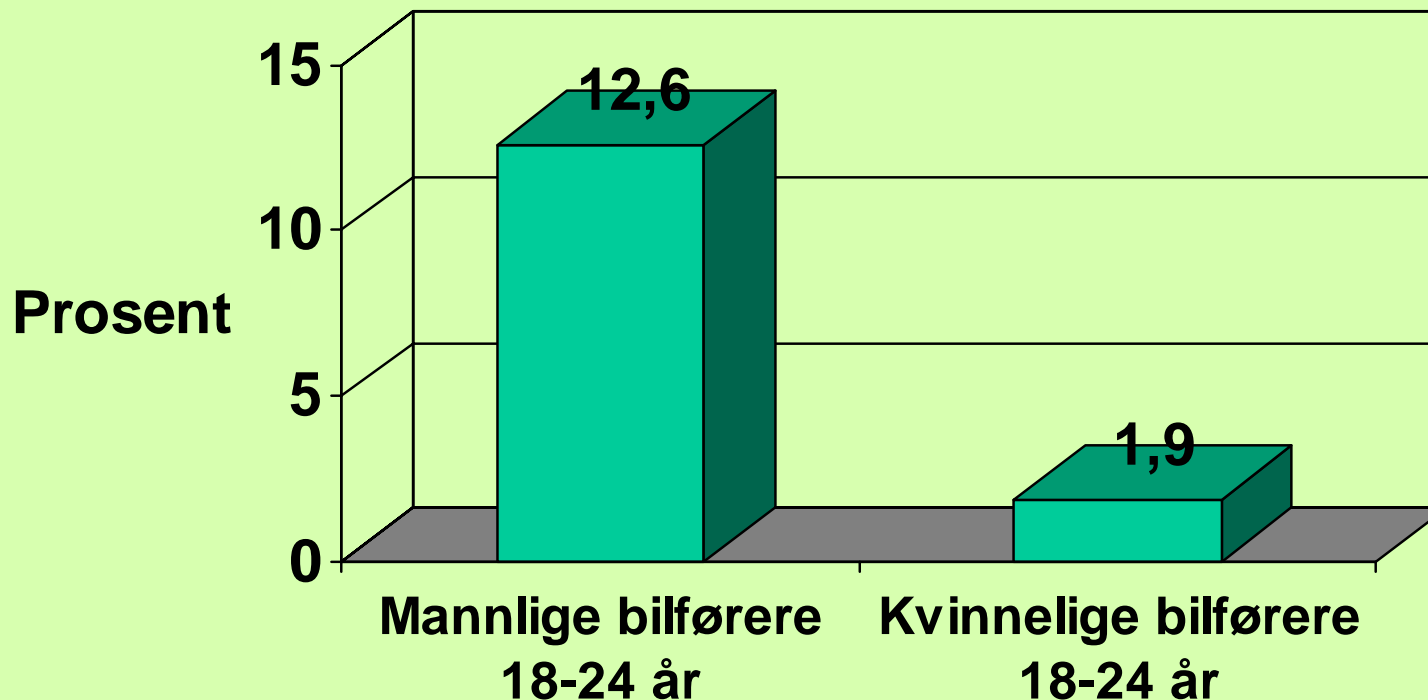
Høy risiko for personskade blant unge førere

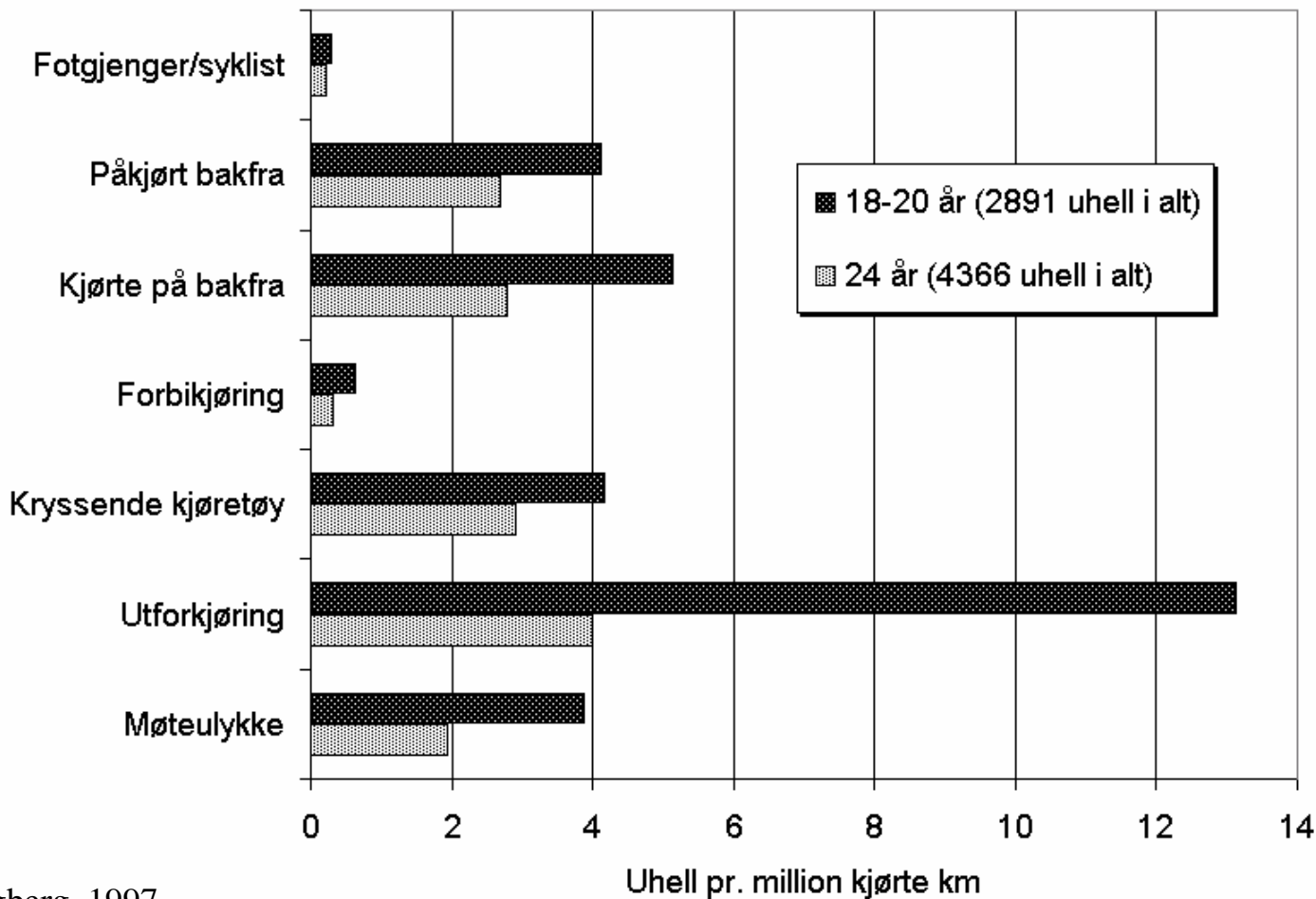
Bjørnskau, 2004

Men: langt høyere andel av unge mannlige bilførere innblandet i dødsulykker

Alle dødsulykker i trafikken 1995-2004, innblanding

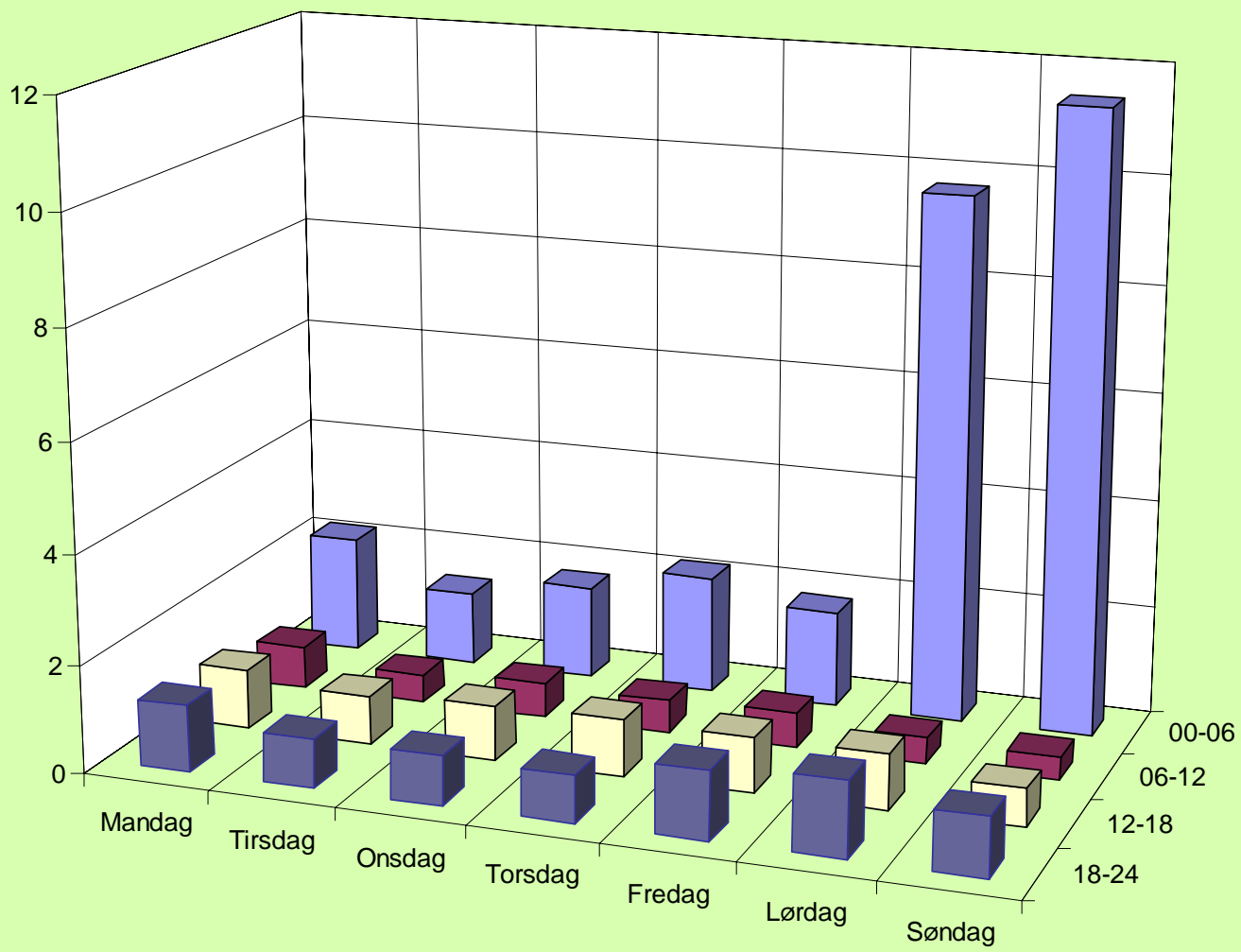

De yngste førerne har særlig høy risiko for utforkjøring

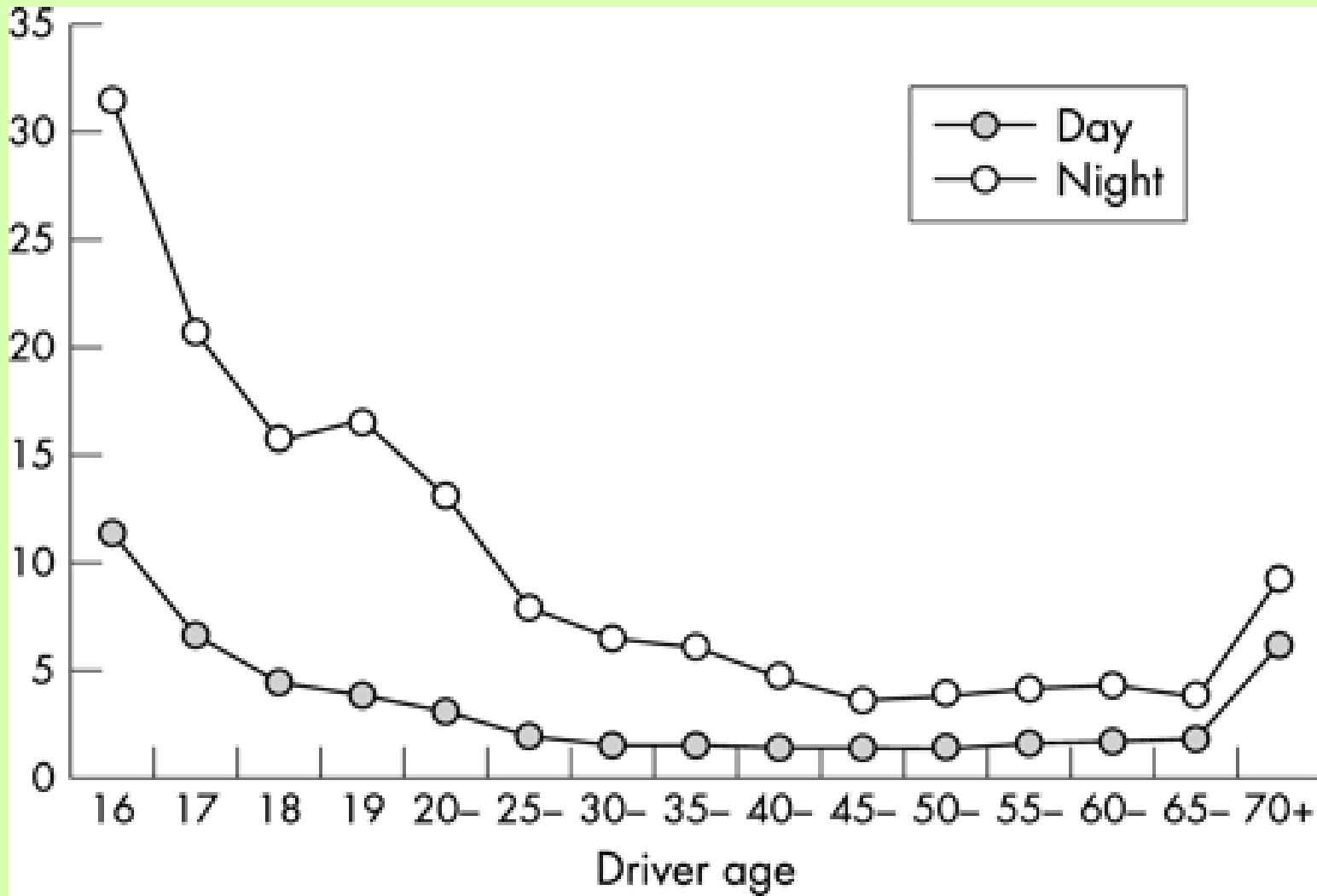
Kilde: Sagberg, 1997

Personskaderisiko høyst natt til lørdag og søndag

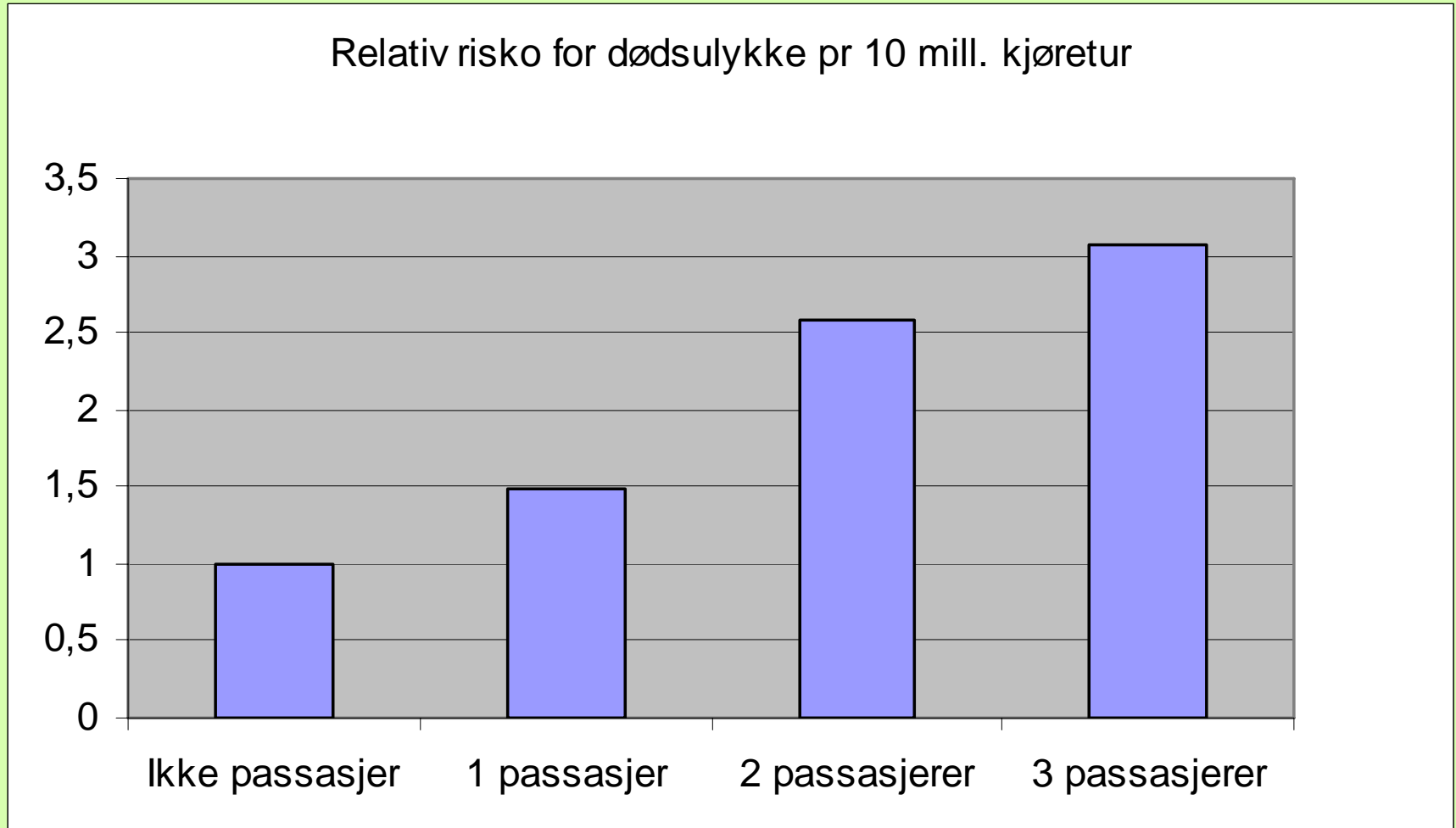

Kilde: Bjørnskau, 2004

Ulykkesrisiko om natt vs. dag for etter alder

Unge førere har økt ulykkesrisiko med unge passasjerer i bilen

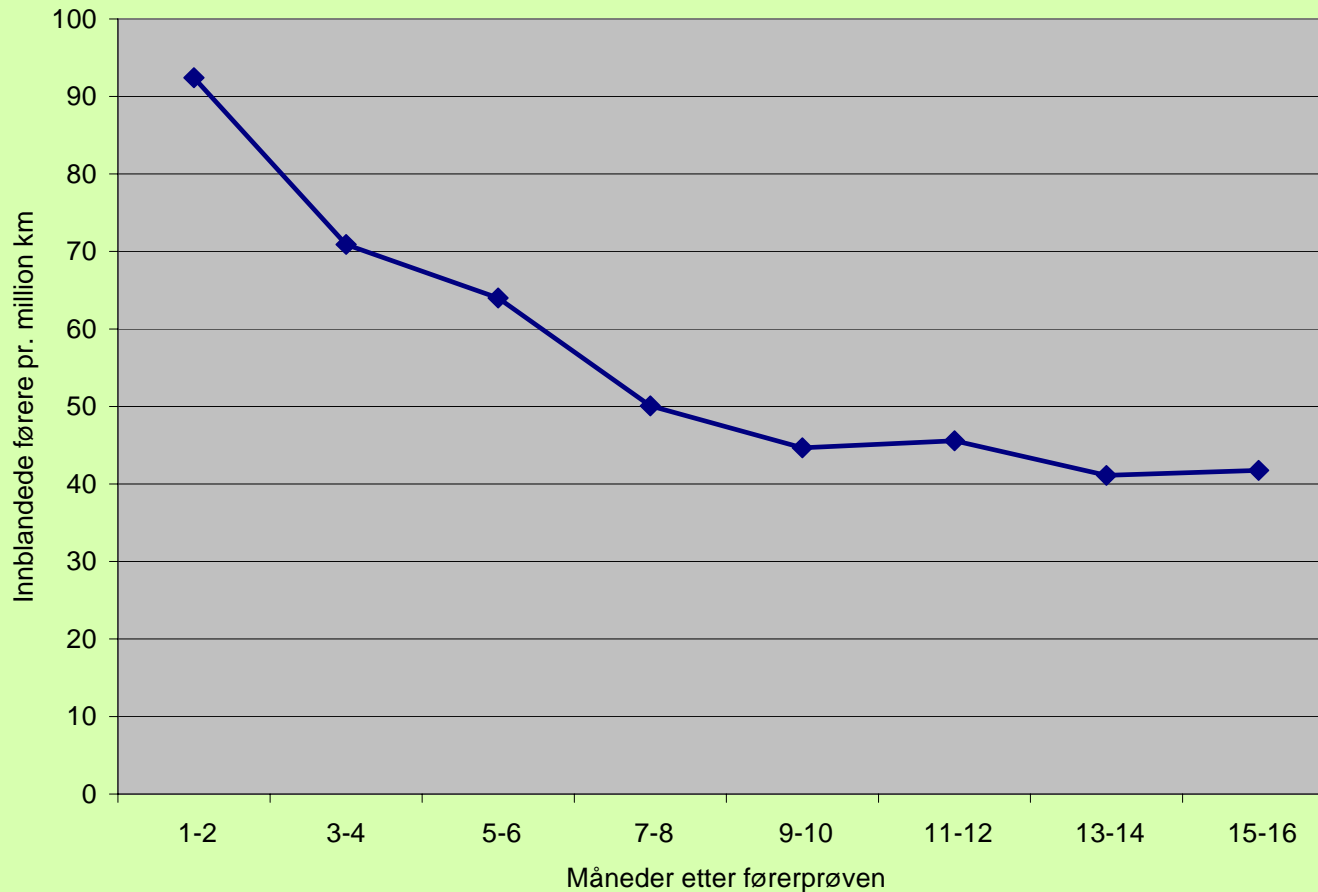
Kilde: Chen, 2000

Ulykkesrisiko varierer systematisk med kjønn og alder på passasjer og fører

- Risikoen størst med unge passasjer i bilen
- Størst negativ "passasjereffekt" for unge mannlige førere
- Særlig økning med unge mannlige passasjerer
- Flere studier viser at unge mannlige bilførere tenderer til å kjøre fortere og ta mer sjanser med unge menn i bilen

Men unge førere blir også mer distraherete

Størst ulykkesrisiko rett etter førerprøven – reduksjon på 50 % første 9 mnd (både materiell- og personskadeulykker)

Figur 1.1. Risiko for selvrapporterte uhell blant ferske førere, etter førerkortaldre (basert på data fra Sagberg, 2000).
Kilde: TØI rapport 656/2003

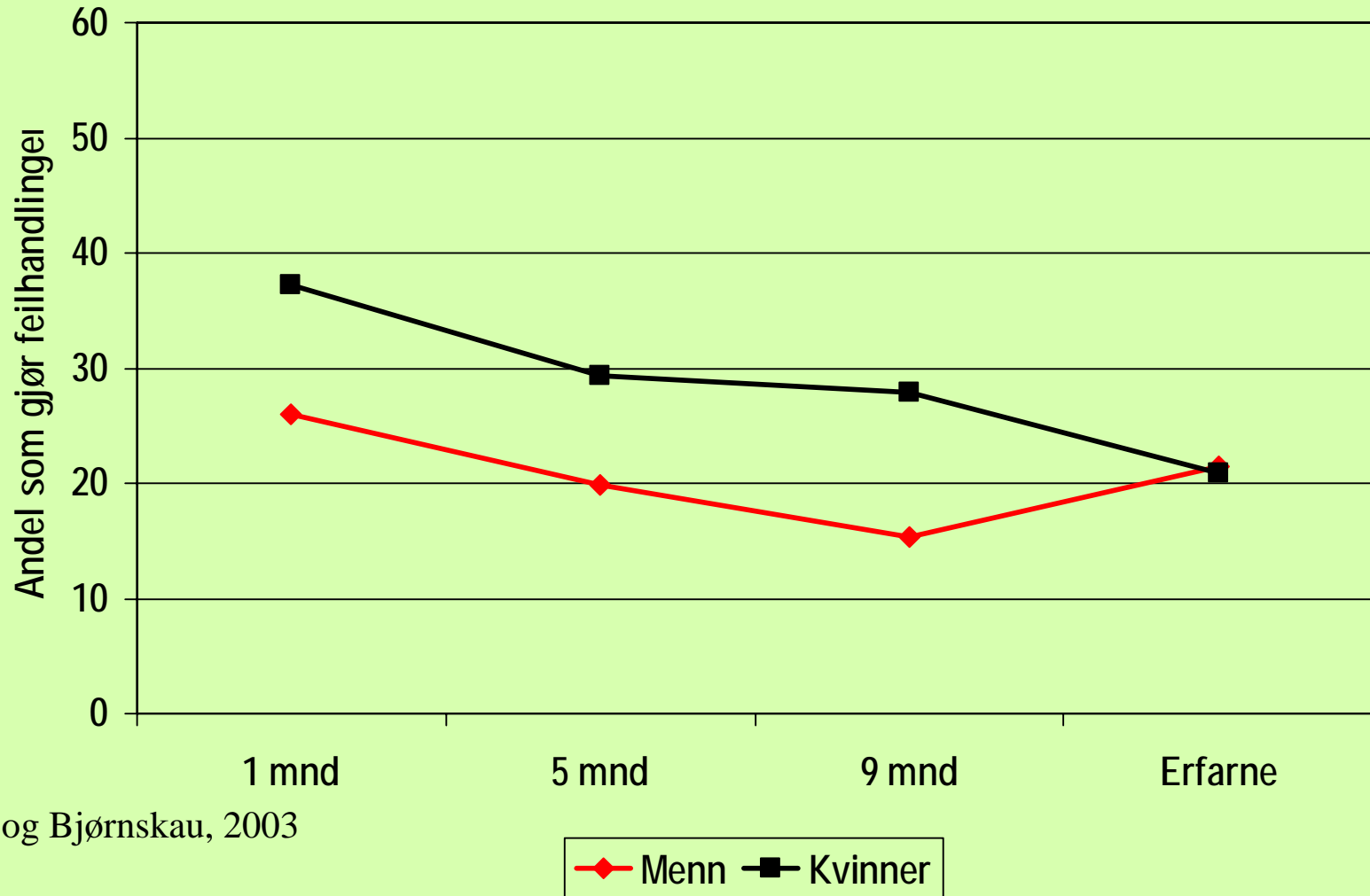
Hvorfor synker risikoen så raskt i løpet av de første 9 mnd etter ervervet førerkort?

- Bedres evnen til å oppfatte mulige faresituasjoner?
- Blir bilkjøring mer automatisert og dermed reduseres feilhandlinger?
- Blir man flinkere til å samhandle med andre i trafikken?
 - Å forutse hvordan andre vil handle
 - Å handle på en måte som er forutsigbar for andre

Eksempler på tekniske feilhandlinger

- Tråkket på feil pedal
- Satt bilen i feil gir eller for lavt gir
- Satt på visker isteden for blinklys
- Kjørt med håndbrekket på

Utvikling i tekniske feilhandlinger etter man har fått førerkort

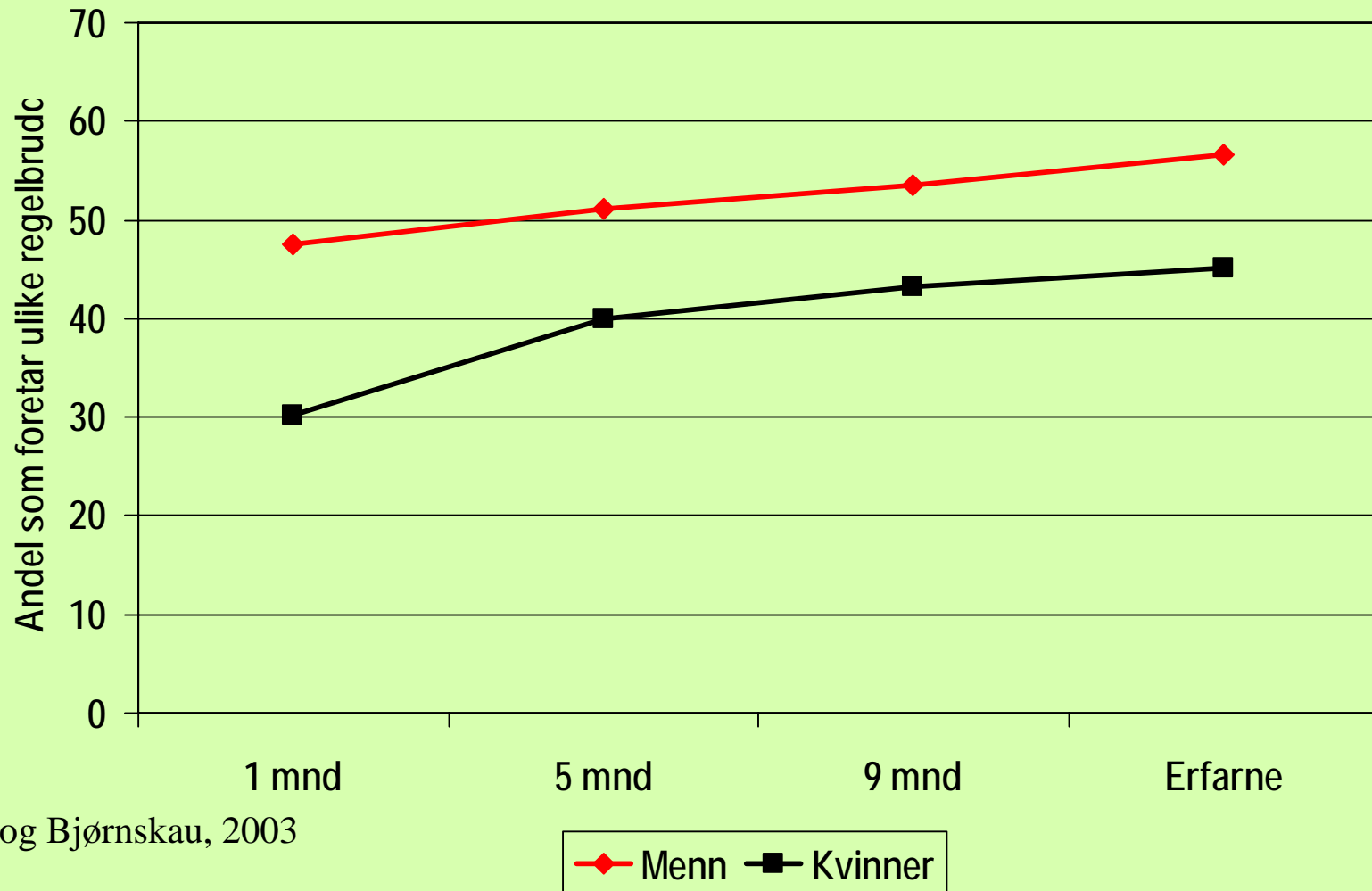

Sagberg og Bjørnskau, 2003

Eksempler på regelbrudd – andel som av og til, ofte eller svært ofte:

- Kjører bevisst for fort for å følge trafikkrytmen
- Kjører forbi når bil foran setter ned farten pga lavere fartsgrense
- Kjører nær bilen foran for at denne skal øke farten
- Øker bevisst farten for å rekke over på gult lyssignal
- Kjører bevisst for fort på stor vei med lite trafikk

Utvikling i regelbrudd etter man har fått førerkort

Sagberg og Bjørnskau, 2003

Hvordan skape bedre kjøreferdighet på en trygg måte?

Erfaringsparadokset- viktigste erfaring må tilegnes når føreren har størst risiko

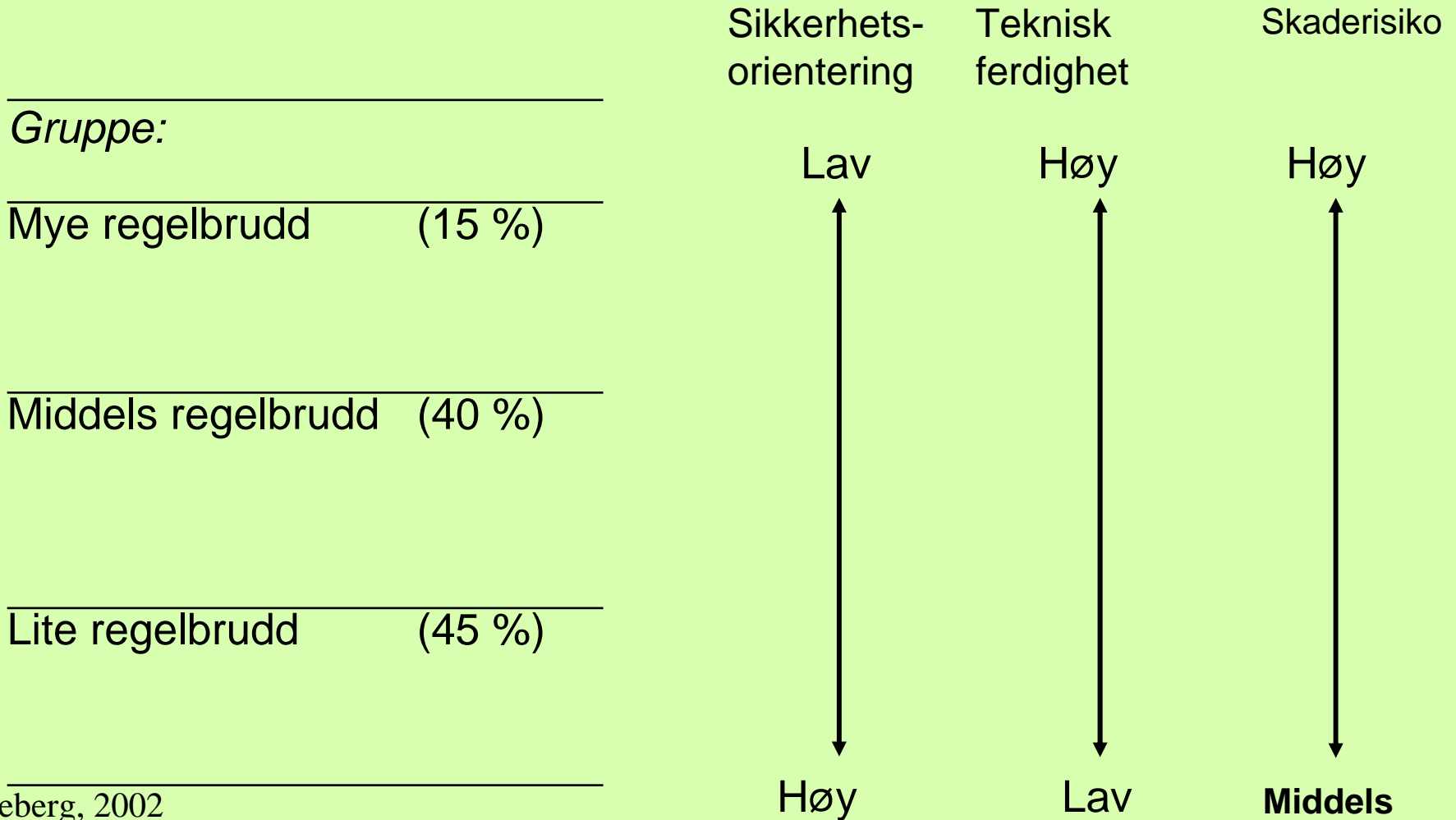
- Mer formell opplæring?
- Mer privat øvelseskjøring?
- Gradert førerkort?

Evalueringer gjort i Norge og Sverige:

- Stort omfang av mengdetrening reduserer ulykkesrisiko etter førerprøven
- Norge: Minimum 4000 km kjøring før førerkort, gjerne mer

Internasjonale studier: gunstig effekt av graderte førerkort

Motivasjon: Unge bilførere er ikke en ensartet gruppe:

Hvordan endre motivasjon?

- Påvirkning gjennom overtalelse –
 - Problem: få studier viser noen effekt på holdninger, atferd og ulykker
 - Kampanjer mottas dårligst på de som trenger det mest [Respons.ppt](#)
 - Nettverk av beskyttende oppfatninger mot påvirkning [rt.ppt](#)
- Differensiert opplæring?
- Frikjøring på bane?
 - Få studier, blandede resultater
 - Kan være gunstig å oppleve at kjøreferdighetene ikke strekker til
- Direkte feedback under kjøring?
 - F eks intelligent fartsanpassning mm